

Hur säkrar vi lönsamheten

i våroljeväxtodlingen?

Inför vårens sådd av oljeväxter kan det finnas anledning att repetera vissa grundläggande fakta som bör beaktas för att skörderesultatet ska bli tillfredsställande. Vi har bitt en av Östergötlands rådgivare, Per Axelsson på Lovang-gruppen, att delge oss sina synpunkter och goda råd inför vårsådden.

Av Per Axelsson, Lovang-gruppen

För att utnyttja oljeväxternas goda förfruktsvärde är det lämpligt att välja ett fält som är i behov av en avbrottsgröda, dvs där det odlats mycket spannmål de senaste åren. Fältet ska också vara lämpligt att så spannmål på nästkommande år och ej vara tänkt för potatis, vall etc.

För att minska problemen med växtföljdssjukdomar i oljeväxterna ska fältet varit fritt från oljeväxter minst fyra eller gärna fem år. Tänk också efter hur det såg ut sist det var oljeväxter på fältet. Var det mycket åkersenap, bomullsmögel eller var det rent av klumprotsjuka? Om så är fallet är det nog bättre att välja ett annat fält. Genom att välja rätt fält tar vi bort många riskfaktorer som kan resultera i en misslyckad odling.

Gröd- och sortval

Valet står mellan varrybs, varraps eller hybridvarraps som mognar mitt i mellan dessa två. Ju senare mognad desto större skördepoten-

tial. Odlingsläget och den övriga grödfördelningen på gården avgör hur pass tidig gröda du ska välja. Observera att skillnaden i mognad är minst 14 dagar mellan varrybs och varraps.

Finns problem med åkersenap måste man tänka på att det bara är möjligt att bekämpa åkersenap i varraps och hybridraps.

Sortvalet är enkelt i våroljeväxterna och inte av avgörande betydelse för odlingsresultatet. De dominerade sorterna är Kulta (varrybs), Hyola (hybridvarraps) och Maskot eller Sponsor (varraps). Utsädespriset för hybridraps är ungefär det dubbla jämfört med annat oljeväxtfrö.

Sådd och etablering

Våroljeväxterna ska sås i varm jord, så att de kommer igång snabbt och konkurrerar bra mot ogräsen. Därför ska oljeväxterna ej sås för tidigt. Det är också lämpligt att harva minst en gång före sådd för att ta bort ogräs och få lite varmare jord. Att direkt så oljeväxterna på höstharvad jord är mindre

lämpligt. Ett våroljeväxtbestånd är ofta för tjockt, väldigt sällan för tunt, så håll nere utsädesmängden. Utsädesmängden är givetvis beroende på såtidpunkt, såförhållanden och jordart. Vid gynnsamma förhållande räcker det med 5-6 kg/ha.

Gödsling

Att kombiså oljeväxterna är en stor fördel. Lämpliga gödselmedel är NPK med svavel, NP med svavel eller om markkartan är mycket bra på både fosfor och kalium ett rent kvävegödselmedel med svavel. Viktigt är att gödseln innehåller svavel. Oljeväxterna svarar också bra på fosfor. Det är bättre att ge fosfor till oljeväxterna och hoppa över det till efterföljande vete, än att göra tvärt om.

Vid normal skördenivå är lämplig kvävenivå, till icke stallgödslade fält:

Varraps	125 kg kväve
Hybrid raps	115 kg
Varrybs	105 kg

Oljeväxterna bör gödslas med 15-20 kg svavel.

Vårolja växter ska sås i varm jord. Foto: Anders Roland.

Ogräsbekämpning.

När det gäller ogräsbekämpning i oljevaxter finns det inte så många preparat att välja på. Många av dem är dessutom mycket dyra samt har begränsad effekt. Därför är det viktigt att minska på ogräsen med harven.

Vid problem med åkersenap är det möjligt att bekämpa med Bladex i vårraps och hybridraps. Bekämpning görs med 0,4 l/ha av Bladex då rapsen har 2-3 blad, preparatkostnad ca 85 kr/ha. En andra behandling kan vid behov göras en vecka senare med 0,3-0,4 l/ha Bladex. Sprutningen ska göras på torra saftspända plantor i god tillväxt vid en temperatur på 10-15 grader. Brännskador är vanliga men brukar vara av övergående art.

På fält med mycket starkt ogräs-tryck kan det vara motiverat att spruta med 2 l/ha Butisan i vårrap-

sens tidiga hjärtbladsstadie, kostnad ca 590 kr/ha. För att få god effekt krävs det hög markfukt.

Matrigon och Benasalox är dyra preparat men har tyvärr inte någon bred verkan. Matrigon används mot framförallt tistel och baldersbrå och fungerar i både raps och rybs. Benasalox är ett preparat som går att använda antingen ensamt eller i blandning med Bladex. Benasalox har god effekt på våtarv, baldersbrå och ibland mälla.

Har man problem med flyghavre går det bra att bekämpa denna i våroljeväxterna till en måttlig kostnad med Focus Ultra eller Expand Plus.

Sätt in rapsbagge- bekämpningen tidigt

Rapsbaggar kan göra mycket stora skador i våroljeväxterna. Viktigt är

att göra den första rapsbaggebekämpningen i tid. Det är de tidiga angreppen som är allvarligast.

Många gånger kommer lantbrukaren ut för sent. Några gnag på en liten knopp skadar mycket. Rapsbaggarna börja flyga redan när det är ca 15 grader ute. Den första bekämpningen görs med en pyretroid i låg dos. I detta läge växer knoppen så pass fort att det ej går att påräkna någon långtidseffekt. Vid fortsatt tryck av rapsbaggar görs en andra behandling efter ca 4-5 dagar.

Bedöm risken för bomullsmögel

Att ställa prognos på eventuella svampangrepp är mycket svårt. Försök att hitta prognosmetoder pågår intensivt, s.k. lathundar finns där olika riskfaktorer vägs in. Vi vet att mycket nederbörd två veckor före blomning gynnar bomullsmö-

gel. Erfarenheter från fältet tidigare år är mycket värdefull information. Vissa år anses också som speciella riskår, om det var oljevaxter på fältet dessa år.

En eventuell bekämpning görs med 2,5 l/ha Rovral Flo i full blom. Bekämpningen görs i förebyggande syfte och preparatet kostar drygt 400 kr/ha.

Hantering och försäljning.

När oljeväxterna är skördade är det bra pengar att tjäna om det finns möjlighet att torka och färdigställa dem hemma på gården, för att senare leverera till en lämplig ort. Tänk på att ortsavdraget kan vara stort på vissa leveransplatser. Rör det sig om 35 tons poster kan det vara intressant att prissäkra skörden genom terminshandel. ■